

Datum van inontvangstneming : 10/02/2025

Zaak C-901/24 [Falucka]ⁱ

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

22 december 2024

Verwijzende rechter:

Sąd Okręgowy w Warszawie (Polen)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

16 december 2024

Verzoekende partij:

mBank S.A.

Verwerende partij:

TK, DJ en JJ

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Rechtsvordering tot terugbetaling van het equivalent van de hoofdsom van het krediet wegens nietigheid van een kredietovereenkomst die oneerlijke contractuele bedingen bevat – Verjaring van de vordering van een verkoper op een consument tot terugbetaling van prestaties die onverschuldigd zijn verricht

Voorwerp en rechtsgrondslag van de verwijzing

Uitlegging van het Unierecht, en in het bijzonder artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG van de Raad; artikel 267 VWEU en de beginselen van doeltreffendheid, evenredigheid, rechtszekerheid en van toegang tot de rechter.

ⁱ Dit is een fictieve naam, die niet overeenkomt met de werkelijke naam van enige partij in de procedure.

Prejudiciële vraag

Moeten artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten en de beginselen van doeltreffendheid, evenredigheid, rechtszekerheid en toegang tot de rechter aldus worden uitgelegd dat zij in de weg staan aan een in de rechtspraak ontwikkelde uitlegging van een nationale wettelijke regeling op grond waarvan:

1. de verjaringstermijn van een vordering van een verkoper op een consument tot terugbetaling van prestaties die onverschuldigd zijn verricht uit hoofde van een overeenkomst die wegens de daarin opgenomen oneerlijke contractuele bedingen nietig is geworden, wordt gestuit doordat de consument een verklaring heeft afgelegd dat hij zich ervan bewust is dat hij wegens de nietigheid van de overeenkomst verplicht is tot terugbetaling van prestaties die hij van de verkoper uit hoofde van de nietige overeenkomst heeft ontvangen;
2. de omstandigheid dat de consument de bovengenoemde verklaring heeft afgelegd, kan rechtvaardigen dat het verstrijken van de verjaringstermijn van de vordering van de verkoper op de consument buiten beschouwing wordt gelaten?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie: artikel 38

Richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten (PB 1993, L 95, blz. 29; hierna: „richtlijn 93/13”): artikel 6, lid 1; artikel 7, lid 1.

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Ustawa Kodeks cywilny (wet houdende het burgerlijk wetboek) van 23 april 1964 (Dz.U. van 2024, volgnr. 1061, zoals gewijzigd; hierna: „k.c.”): artikel 5; artikel 58, lid 1; artikel 60; artikel 61, lid 1; artikel 65, lid 1; artikel 65¹; artikel 117, leden 1 en 2; artikel 117, lid 2¹; artikel 117¹, lid 2; artikel 118; artikel 120, lid 1; artikel 123, lid 1, punten 1 en 2; artikel 124, lid 2; artikel 385¹, leden 1 en 2; artikel 405; artikel 410, leden 1 en 2.

Korte beschrijving van de feiten en de procedure

- 1 In 2007 hebben de bank en de consumenten een hypothecaire kredietovereenkomst gesloten voor een bedrag van 1 958 800 Poolse zloty (PLN) dat de bank alleen aan TK beschikbaar heeft gesteld (DJ en JJ werden kredietnemers uitsluitend om de voor de verkrijging van het krediet benodigde kredietwaardigheid te waarborgen). Het krediet was geïndexeerd op (gekoppeld aan) de Zwitserse frank (CHF) (§ 1, lid 3). Het in de CHF uitgedrukte kredietbedrag werd vastgesteld op basis van de aankoopkoers van de CHF volgens

de wisselkoerstabel van de bank op de dag en het tijdstip van uitbetaling van het krediet (§ 7, lid 1). De krediettermijnen werden betaald in de PLN na omrekening overeenkomstig de verkoopkoers van de CHF volgens de wisselkoerstabel van de bank op de dag van aflossing (§ 11, lid 4).

- 2 Op 21 december 2017 hebben de kredietnemers bij de Sąd Okręgowy w Warszawie (rechter in eerste aanleg Warschau, Polen) een rechtsvordering tegen de bank ingesteld waarbij zij tot nietigverklaring van de voornoemde kredietovereenkomst hebben gevorderd onder vermelding dat § 7, lid 1, en § 11, lid 4, van de kredietovereenkomst oneerlijke contractuele bedingen bevatten zonder welke de overeenkomst niet kan worden uitgevoerd, en dat de kredietovereenkomst bijgevolg als nietig kan worden beschouwd (I C 1381/17). In de loop van die procedure is TK tweemaal – op de terechtzittingen van 9 januari 2019 en 3 oktober 2019 – door de rechter gehoord, en tijdens beide verhoren heeft zij verklaard zich bewust te zijn van de gevolgen van de nietigverklaring van de overeenkomst, te begrijpen dat de nietigheid van de kredietovereenkomst erin resulteert dat zij verplicht is tot terugbetaling aan de bank van het equivalent van het volledige ontvangen kredietbedrag, deze gevolgen te accepteren en akkoord te geven voor de nietigverklaring van de kredietovereenkomst. Bij vonnis van 5 november 2019 heeft de Sąd Okręgowy w Warszawie de kredietovereenkomst van 2007 nietig verklaard wegens de in § 7, lid 1, en § 11, lid 4, van de overeenkomst opgenomen oneerlijke contractuele bedingen zonder welke de overeenkomst niet kan voortbestaan.
- 3 De procedure in het hoofdgeding is ingeleid door de bank, die op 2 december 2022 een rechtsvordering tegen de kredietnemers heeft ingesteld in het kader waarvan hij heeft gevorderd om de kredietnemers hoofdelijk te veroordelen tot betaling aan hem van het bedrag van 1 958 800 PLN, te vermeerderen met de wettelijke verdragingsrente, als terugbetaling van het equivalent van de aan verweerders beschikbaar gestelde hoofdsom van het krediet. Verweerders hebben in hun verweerschrift geconcludeerd tot verwerping van de vordering. Op 16 december 2024 heeft de rechter een deelvonnis gewezen waarbij de tegen DJ en JJ gerichte vordering is afgewezen aangezien de bank geen geldmiddelen aan DJ en JJ beschikbaar had gesteld, en de gehele vordering tot betaling dus uitsluitend tegen TK had moeten worden gericht.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 4 Als grondslag voor de vordering tot betaling heeft de bank in zijn motivering gewezen op artikel 405 k.c., gelezen in samenhang met artikel 410, lid 1, k.c. Verweerders hebben daarentegen aangevoerd dat verzoeker geen vorderingen op DJ en JJ heeft omdat de bank nooit geldmiddelen aan hen heeft uitbetaald. Verweerders hebben toegegeven dat het volledige kredietbedrag aan TK was uitbetaald, maar tegelijkertijd hebben zij gesteld dat de vordering tegen verweerster tot terugbetaling van dat bedrag verjaard is. Zij hebben erop gewezen dat zij in de dagvaarding in de zaak nr. [I C 1381/17] tot nietigverklaring van de

kredietovereenkomst hadden gevorderd, en aangezien een afschrift van die dagvaarding op 15 januari 2018 aan de verweerder [in die zaak] was betekend, begon de verjaringstermijn van de vordering op die dag te lopen en verstreek deze op 31 december 2021. Derhalve is de op 2 december 2022 door de bank ingestelde rechtsvordering in de onderhavige zaak verjaard.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 5 Wat betreft *de relevantie van de vraag voor de beslissing in het hoofdgeding*, zij eraan herinnerd dat wanneer een overeenkomst bij onherroepelijk vonnis nietig is verklaard, de partijen verplicht zijn alle ter uitvoering van de overeenkomst verrichte prestaties aan elkaar over en weer terug te betalen (artikel 405 k.c., gelezen in samenhang met artikel 410, lid 1, k.c). De gegrondheid van de vorderingen van de bank jegens de consument uit hoofde van de nietigheid van de kredietovereenkomst als zodanig roept bij de verwijzende rechter geen twijfels op, aangezien uit de rechtspraak van het Hof volgt dat nietigverklaring van de kredietovereenkomst de consument verplicht om de hoofdsom terug te betalen¹. In enkele arresten heeft het Hof bovendien geoordeeld dat de bank – wanneer de kredietovereenkomst wegens de daarin opgenomen oneerlijke contractuele bedingen nietig is geworden – kan vorderen dat de consument het equivalent van de hoofdsom, vermeerderd met de wettelijke verdragingsrente vanaf de aanmaning, terugbetaalt². Wel moet worden onderzocht welke regels van toepassing zijn op de verjaring van de vordering van de bank. Indien de vordering van de bank verjaard is, kan de rechter de rechtsvordering van de bank afwijzen. Het is van belang om vast te stellen of de verjaringstermijn van de vordering van de bank doeltreffend is gestuit door de verklaringen van TK waarin zij heeft gezegd zich bewust te zijn van de gevolgen van de nietigheid van de overeenkomst.
- 6 De verjaringstermijn van de vordering van de bank (die drie jaar bedraagt en op de laatste dag van het kalenderjaar afloopt) gaat in op de dag waarop de consument voor het eerst heeft betwist dat hij jegens de bank gebonden was aan de bedingen van de overeenkomst³. In casu hebben de kredietnemers voor het eerst betwist dat zij gebonden waren aan de bedingen van de overeenkomst, toen zij in de dagvaarding in de zaak nr. I C 1381/17 tot nietigverklaring hebben gevorderd. Een afschrift van die dagvaarding is op 15 januari 2018 aan de bank betekend. In casu

¹ Zie arrest van het Hof van 30 april 2014, [redacted] C-26/13, EU:C:2014:282, punt 84.

² Zie arresten van het Hof: van 15 juni 2023, Bank M. (Gevolgen van de nietigverklaring van een overeenkomst), C-520/21, EU:C:2023:478, punt 84; van 11 december 2023, Bank Millennium, C-756/22, EU:C:2023:978, punt 29; beschikking van het Hof van 12 januari 2024, [redacted] C-488/23, EU:C:2024:45, punt 25.

³ Zie besluit van de voltallige Izba Cywilna (kamer voor civiele zaken) van de Sąd Najwyższy (hoogste rechterlijke instantie in burgerlijke en strafzaken, Polen) van 25 april 2024, III CZP 25/22.

zou de verjaringstermijn van de vordering van de bank op 31 december 2021 aflopen, zodat het instellen van de rechtsvordering op 2 december 2022 de verjaringstermijn niet kon stuiten en de rechter de rechtsvordering tegen TK op grond van artikel 117, lid 2¹, k.c. wegens verjaring zou moeten afwijzen.

- 7 Indien, daarentegen, zou worden aangenomen dat de voornoemde verklaringen die TK op 9 januari 2019 en 3 oktober 2019 in de zaak nr. I C 1381/17 heeft afgelegd, erkenning van de schuld vormden en de verjaringstermijn van de vordering van de bank hebben gestuit (artikel 123, lid 1, punt 2, k.c.), zou de verjaringstermijn op 3 oktober 2019 opnieuw gaan lopen (artikel 124, lid 1, k.c.). In dat geval zou de driejarige verjaringstermijn van de vordering van de bank een jaar later – op 31 december 2022 – aflopen zodat de op 2 december 2022 door de bank ingestelde vordering nog niet zou zijn verjaard, en het instellen van de rechtsvordering door de bank op die dag zou resulteren in de stuiting van de verjaringstermijn (artikel 123, lid 1, punt 1, k.c.), die na de afronding van de procedure in het hoofdgeding opnieuw zou gaan te lopen (artikel 124, lid 2, k.c.). Bijgevolg zou de verwijzende rechter de rechtsvordering moeten toewijzen.
- 8 Wat betreft *het eerste deel van de prejudiciële vraag*, wordt de verjaringstermijn overeenkomstig artikel 123, lid 1, punt 2, k.c. gestuit wanneer de persoon tegen wie de vordering is gericht, de vordering erkent. In de nationale rechtspraak en rechtsleer wordt onderscheid gemaakt tussen twee soorten erkenning van de vordering, namelijk een directe en indirecte erkenning, hoewel in casu alleen de indirecte erkenning – in de vorm van kennisverklaring van de schuldenaar – van belang is⁴. Het gaat hierbij om elke gedraging van de schuldenaar waaruit enerzijds blijkt dat hij zich bewust is van het bestaan van de vordering, en die de schuldeiser anderzijds een reden geeft om te vertrouwen dat de schuldenaar de vordering zal voldoen. Een indirecte erkenning van de schuld is vormvrij⁵ en kan zich ook manifesteren in impliciete (stilzwijgende) handelingen. In de verklaring van de schuldeiser dient te worden verwezen naar de specifieke vordering waarop de verklaring betrekking heeft, maar het bedrag en de rechtsgrondslag van de vordering hoeven niet te worden vermeld. Daarom stuit de erkenning van de schuld de verjaringstermijn ook wanneer de schuldenaar alleen het bestaan van de schuld erkent maar tegelijkertijd het bedrag van de schuld betwist. Als voorbeelden van gedragingen van schuldenaars die als indirecte erkenning van de schuld kunnen worden beschouwd, worden genoemd: een verklaring van de schuldenaar dat hij de vordering zal voldoen, of zelfs alleen dat hij „zal trachten” deze te voldoen; een verzoek om volledige of gedeeltelijke kwijtschelding van de schuld; indiening van een verrekeningsverklaring. De schuldenaar moet de verklaring echter vrijwillig en met voldoende inzicht afleggen, waardoor het niet

⁴ Zie bijvoorbeeld besluiten van de Sąd Najwyższy: van 30 december 1964, III PO 35/64, en van 26 april 1995, III CZP 39/95; arrest van de Sąd Najwyższy van 19 maart 1997, II CKN 46/97; arrest van de Sąd Najwyższy van 26 november 2021, III CSKP 88/21; arrest van de Sąd Najwyższy van 10 maart 2022, II CSKP 170/22.

⁵ Zie bijvoorbeeld arresten van de Sąd Najwyższy: van 19 september 2002, II CKN 1312/00; van 25 maart 2010, I CSK 457/09; van 10 maart 2022, II CSKP 170/22.

mogelijk is om een verklaring die door de schuldenaar onder druk of dwang is afgelegd, als erkenning van de schuld te kwalificeren. Bovendien moet de verklaring van de schuldenaar aan de schuldeiser zijn gericht⁶ en de schuldeiser bereiken⁷. Indien de erkenning van de vordering aan de bovenstaande voorwaarden voldoet, kan deze niet worden ingetrokken of herroepen. De gevolgen van de erkenning van de vordering blijven ook van kracht indien de schuldenaar de vordering van de schuldeiser in een latere procedure betwist⁸. De regeling waarin artikel 123, lid 1, punt 2, k.c. voorziet, heeft tot doel de goede trouw van de schuldeiser te beschermen die ervan afziet om zijn vordering in een gerechtelijke procedure te doen gelden in de overtuiging dat de schuldenaar de schuld vrijwillig voldoet. In een dergelijk geval is de passieve houding van de schuldeiser gerechtvaardigd, en als de verjaringstermijn in een dergelijke situatie niet zou stuiten, zou de schuldenaar zich zelfs aangemoedigd voelen om de schuldeiser als het ware te misleiden met een belofte de schuld te voldoen.

- 9 Naar het oordeel van de verwijzende rechter voldoen de verklaringen die TK op de terechtzittingen van 9 januari 2019 en 3 oktober 2019 heeft afgelegd, aan alle bovengenoemde voorwaarden en kunnen zij worden gekwalificeerd als erkenning van de schuld aan de bank uit hoofde van de verplichting tot terugbetaling van het equivalent van de hoofdsom van het krediet (artikel 123, lid 1, punt 2, k.c.). TK heeft namelijk verklaard dat de nietigheid van de kredietovereenkomst erin resulteert dat zij verplicht is tot terugbetaling aan de bank van het equivalent van het volledige ontvangen kredietbedrag, en dat zij hiermee akkoord gaat. Zodoende heeft TK een kennisverklaring afgelegd waarmee zij bevestigde zich bewust te zijn van het bestaan van de specifieke vordering van de bank, en deze verklaring heeft de bank – die op beide zittingen door een professionele raadsman werd vertegenwoordigd – bereikt. TK heeft deze verklaring ongetwijfeld met voldoende inzicht afgelegd, aangezien zij vooraf naar behoren door de rechter werd geïnstrueerd en op de terechtzitting door haar professionele raadsman werd bijgestaan.
- 10 De verwijzende rechter vraagt zich af of een dergelijke uitlegging verenigbaar is met artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13 en het doeltreffendheidsbeginsel. In dit verband moet worden gewezen op de context waarin TK de bovengenoemde verklaring heeft afgelegd. Bij de Poolse gerechtelijke instanties had zich namelijk een praktijk ontwikkeld waarbij kredietnemers werden geïnstrueerd over de gevolgen van de schrapping van oneerlijke contractuele bedingen en de daaruit voortvloeiende gevolgen van de nietigheid van de kredietovereenkomst, waaronder met name over het ontstaan van een vordering van de bank op de consument, en waarbij consumenten verklaringen aflegden om te bevestigen dat zij deze gevolgen begrepen en accepteerden. Deze praktijk kwam voort uit een

⁶ Zie arrest van de Sąd Najwyższy van 22 juni 2004, IV CK 444/03.

⁷ Zie arrest van de Sąd Najwyższy van 17 november 2021, V CSKP 102/21.

⁸ Zie arrest van de Sąd Najwyższy van 27 april 2021, IV CSKP 41/21.

bepaalde lezing van de rechtspraak van het Hof dat aangaf dat de nationale rechter verplicht is om de partijen in de procedure ervan op de hoogte te stellen als de overeenkomst een oneerlijk beding bevat⁹ en hen op een objectieve en uitputtende wijze te instrueren over de juridische gevolgen die de schrapping van dit oneerlijke beding met zich mee kan brengen, waaronder met name over de nietigheid van de gehele overeenkomst en de daaruit voortvloeiende vorderingen tot terugbetaling¹⁰. Deze praktijk is pas in 2023/2024 veranderd, na arresten van het Hof waarin werd geoordeeld dat consumenten niet verplicht zijn om de zogenaamde formele verklaringen af te leggen¹¹.

- 11 Gelet op de bovenstaande omstandigheden kan worden geconcludeerd dat hoewel verweerster de verklaring waarmee zij de schuld aan de bank heeft erkend, vrijwillig heeft afgelegd, zij dit heeft gedaan in de overtuiging dat een dergelijke verklaring noodzakelijk was opdat haar rechtsovereenkomst tot nietigverklaring van de kredietovereenkomst wegens de daarin opgenomen oneerlijke contractuele bedingen door de rechter kon worden toegewezen. Dit zou kunnen betekenen dat de kredietneemster onbewust in haar eigen nadeel heeft gehandeld, aangezien haar verklaring – met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid – niet tot doel had de verjaringstermijn van de vordering van de bank te doen stuiten maar in het wijzen van een vonnis tot nietigverklaring van de kredietovereenkomst moest resulteren. In het licht van deze omstandigheden zou de veronderstelling dat de kredietneemster door het afleggen van de voornoemde verklaringen de verjaringstermijn van de vordering van de bank heeft doen stuiten, in strijd kunnen zijn met artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13 en met het doeltreffendheidsbeginsel, aangezien deze veronderstelling het voor consumenten moeilijker zou maken om hun vorderingen te doen gelden, terwijl het voor verkopers juist makkelijker zou zijn om hun vorderingen geldend te maken omdat hierdoor de verjaringstermijn van dergelijke vorderingen in de praktijk zou worden verlengd.
- 12 Niettemin vraagt de verwijzende rechter zich af of de beginselen van rechtszekerheid, evenredigheid en van toegang tot de rechter wellicht toch tot de conclusie kunnen leiden dat de verjaringstermijn van de vordering van de bank tot terugbetaling van het equivalent van de hoofdsom van het krediet is gestuit op de data waarop TK de bovengenoemde verklaringen heeft afgelegd. Zoals eerder vermeld is het beoogde doel van artikel 123, lid 1, punt 2, k.c. namelijk om de

⁹ Zie arresten van het Hof: van 21 februari 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, punten 29-36; van 30 mei 2013, ██████████ C-488/11, EU:C:2013:341, punten 52-53; van 7 november 2019, Profi Credit Polska, C-419/18 en C-483/18, EU:C:2019:930, punt 70; van 11 maart 2020, Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, punt 42; van 29 april 2021, Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, punt 93.

¹⁰ Zie arrest van het Hof van 29 april 2021, Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, punten 96-99.

¹¹ Zie arrest van het Hof van 7 december 2023, mBank, C-140/22, EU:C:2023:965, punten 59 en 65; beschikking van het Hof van 3 mei 2024, BNP Paribas Bank Polska, C-348/23, EU:C:2024:386, punt 35.

goede trouw van de schuldeiser te beschermen die op de inhoud van de verklaring van de schuldenaar vertrouwt en daarom het instellen van een rechtsvordering uitstelt. De bank kan er in 2019 namelijk van overtuigd zijn geweest dat aangezien de kredietneemster had verklaard zich bewust te zijn van haar verplichting om de hoofdsom van het krediet terug te betalen, zij deze verplichting vrijwillig zou nakomen, en juist deze omstandigheid kan bepalend zijn geweest voor het feit dat de bank de rechtsvordering tot betaling pas in 2022 heeft ingesteld. Het afwijzen van de rechtsvordering van de bank in een dergelijke situatie wegens het verlopen van de verjaringstermijn zou het recht van de bank op toegang tot de rechter kunnen schenden en een onevenredig middel kunnen zijn om het beoogde doel, te weten de bescherming van de consumentenrechten, te verwezenlijken.

- 13 ***Het tweede deel van de prejudiciële vraag*** betreft een situatie waarin de bovengenoemde verklaring van verweerster de verjaringstermijn niet heeft gestuit zodat moet worden geoordeeld dat de verjaringstermijn van verzoeker vóór het instellen van de rechtsvordering in deze zaak was verlopen, dat wil zeggen een situatie waarin verzoeker zijn vordering op verweerster in casu niet doeltreffend geldend kan maken (artikel 117, lid 21, k.c.). In een dergelijke situatie moet worden beoordeeld of de rechter de verjaarde vordering op grond van artikel 117¹, lid 1, k.c. – waarin is bepaald dat de rechter in uitzonderlijke gevallen, na afweging van de belangen van de partijen, het verstrijken van de termijn voor de verjaring van een vordering tegen een consument buiten beschouwing kan laten indien de billijkheid dit vereist – alsnog kan toewijzen. De rechter moet in een dergelijk geval met name rekening houden met de aard van de omstandigheden die ertoe hebben geleid dat de schuldeiser zijn vordering niet heeft kunnen instellen, daaronder begrepen de invloed van het gedrag van de schuldenaar op de vertraging die de schuldeiser bij het instellen van zijn vordering heeft opgelopen (artikel 117¹, lid 2, punt 3, k.c.). In de civiele rechtsleer wordt vermeld dat van „invloed van het gedrag van de schuldenaar op de vertraging die de schuldeiser bij het instellen van zijn vordering heeft opgelopen” sprake is „wanneer de schuldenaar vanuit het oogpunt van billijkheid laakbaar heeft gehandeld”¹². Als voorbeelden kunnen situaties dienen waarin een schuldenaar de intentie uitspreekt om de vordering vrijwillig te voldoen om daarmee de verjaringstermijn van de vordering te laten verstrijken, of waarin een schuldenaar onmiddellijk vóór het verstrijken van de verjaringstermijn onderhandelingen met de schuldeiser aangaat, hetgeen bij de schuldeiser vertrouwen kan wekken en erin kan resulteren dat hij het instellen van een rechtsvordering uitstelt.
- 14 In uitzonderlijke omstandigheden kan de rechter het inroepen van het verstrijken van de verjaringstermijn als misbruik van subjectief recht kwalificeren en het buiten beschouwing laten (artikel 5 k.c.). Een omstandigheid op grond waarvan een beroep op het verstrijken van de verjaringstermijn als misbruik van subjectief recht kan worden gekwalificeerd, is het eerdere gedrag van de schuldenaar dat de

¹² Zie Mariusz Frasz (red.), Magdalena Habdas (red.), Kodeks cywilny. Komentarz do art. 117-125 (Burgerlijk wetboek. Commentaar bij artikelen 117-125), LEX/el., 2019, komentarz do art. 117¹ k.c. (commentaar bij artikel 117¹ k.c.), punt 1.

schuldeiser een gegronde reden geeft om te vertrouwen dat de schuldenaar de vordering vrijwillig zal voldoen.

- 15 Gelet op het voorgaande kunnen er in casu gronden bestaan om de verjaarde vordering van verzoeker op grond van artikel 117¹, lid 1, k.c, gelezen in samenhang met artikel 117¹, lid 2, punt 3, k.c., toe te wijzen, dan wel om het beroep op het verstrijken van de verjaringstermijn als misbruik van subjectief recht te kwalificeren en het op grond van artikel 5 k.c. buiten beschouwing te laten. Tijdens beide verhoren op de terechtzittingen van 9 januari 2019 en 3 oktober 2019 heeft TK verklaard zich bewust te zijn van de gevolgen van de nietigverklaring van de overeenkomst, de gevolgen van de nietigheid van de kredietovereenkomst te begrijpen en deze gevolgen te accepteren. Dergelijke verklaringen hebben de bank mogelijk minder waakzaam gemaakt, hetgeen zou kunnen verklaren waarom de bank zijn rechtsvordering niet in 2021, maar pas in 2022 heeft ingesteld. In een dergelijke situatie zou het afwijzen van de rechtsvordering van de bank wegens verjaring in strijd kunnen zijn met de beginselen van billijkheid, aangezien de kredietneemster aanvankelijk de intentie had geuit om tot verrekening met de bank over te gaan maar later van deze intentie heeft afgezien en zich op de verjaring van de vordering van de bank heeft beroepen.
- 16 De verwijzende rechter twijfelt echter of een dergelijke uitlegging verenigbaar is met de doelstellingen van richtlijn 93/13, en met name met artikel 7, lid 1, van deze richtlijn en met het doeltreffendheidsbeginsel. De kredietneemster zou namelijk nooit tot dit gedrag zijn overgegaan als de bank niet eerder in strijd met de billijkheid had gehandeld door oneerlijke contractuele bedingen in de overeenkomst op te nemen. Het oneerlijke gedrag van de kredietneemster zou daarom kunnen worden gerechtvaardigd door het oneerlijke gedrag van de bank jegens haar. De toepassing van het doeltreffendheidsbeginsel kan mogelijk de meest verstrekkende gevolgen voor de bank hebben, en kan ook resulteren in de afwijzing van de rechtsvordering tot terugbetaling van de hoofdsom van het krediet. Anderzijds vraagt de verwijzende rechter zich af of de afwijzing van de rechtsvordering van de bank in de onderhavige situatie geen schending zou vormen van het recht op toegang tot de rechter, dat een universeel recht is en dus ook geldt voor ondernemers die oneerlijke bedingen in hun overeenkomsten opnemen. De afwijzing van de rechtsvordering van de bank wegens verjaring van de vordering ondanks dat de bank redelijkerwijs kon verwachten dat de kredietneemster de vordering vrijwillig zou voldoen, zou namelijk een beperking kunnen vormen van het recht van de bank op toegang tot de rechter (artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie) en mogelijk ook van het rechtszekerheidsbeginsel. Ten slotte vraagt de verwijzende rechter zich af of een zodanig ingrijpende beslissing, namelijk de afwijzing van de rechtsvordering van de bank wegens verjaring, niet in strijd zou zijn met het evenredigheidsbeginsel, dat een algemeen beginsel van het recht van de Unie is en vereist dat de nationale

regeling waarbij dit recht ten uitvoer wordt gelegd, niet verder gaat dan noodzakelijk is voor het bereiken van de gestelde doelen¹³.

¹³ Zie arrest van het Hof van 15 juni 2023, Bank M., C-520/21, EU:C:2023:478, punt 73.